

Aan:
College van burgemeester en schepenen
Botermarkt 1
9000 Gent

Gent, 16 december 2021

Geachte leden van het schepencollege,

Op 2 december jl. keurden jullie twee besluiten goed met betrekking tot het dossier van het Gravensteen. Het eerste besluit betreft de tijdelijke vereniging *murmuur Architecten / Dhooge Meganck ir. Architecten / Architectenbureau Sabine Okkerse* (hierna “het ontwerpteam” genoemd), die een alternatief mag onderzoeken voor het geplande paviljoen in de noordelijke groene zone van het Gravensteen¹, en een tweede besluit voor een tijdelijke tentoonstelling in de stallingen, waarbij de architecten hun kunsten mogen etaleren.²

Alvorens de inhoud van beide besluiten aan de orde te stellen, wensen wij te betreuren dat deze documenten niet publiekelijk toegankelijk zijn op de website van de stad.³ De burger zou via een actieve openbaarheid van bestuur moeten kunnen achterhalen wat er met zijn belastinggeld gebeurt.

In het eerstgenoemde besluit vernemen wij dat aan het ontwerpteam “*werd gevraagd om een alternatieve positie voor het paviljoen te onderzoeken. De randvoorwaarden voor deze aanvullende opdracht werden besproken door het college van burgemeester en schepenen op 7 oktober 2021 en door de gemeenteraadscommissie vrije tijd, publiekszaken en pensioenen op 11 oktober 2021.*” Voorafgaand aan genoemde gemeenteraadscommissie deed de stadsbouwmeester (SBM) ons zijn visie uit de doeken. Die zit vervat in ‘SBM0071_BP_Gravensteen - 28 september 2021 advies Stadsbouwmeester’, een document dat evenmin vrij toegankelijk is op jullie website. Ook merken wij dat veel van onze vragen van tafel werden geveegd. Zo wordt een lift binnenin de donjon niet onderzocht, ondanks positief advies van Onroerend Erfgoed, én ondanks het feit dat deze lift een grotere toegankelijkheid biedt dan een buitenlift die ook nog eens de beeldwaarde van de donjon ernstig zou verstoren.

Met de kreet ‘belevingswaarde’ als argument werd de binnenlift afgevoerd, ook al omdat men dan balken ...uit de jaren 1980 zou moeten doorboren. Dit zou namelijk onomkeerbare schade aan het erfgoed toebrengen, terwijl het vernielen van middeleeuwse elementen volgens de SBM perfect omkeerbaar zou zijn. Als de SBM in zijn advies stelt dat “*iconische zichten op het gebouw met de nodige omzichtigheid aangepakt moeten worden*”, vindt hij dan dat een buitenlift daaraan voldoet? Zo iets is niet omzichtig, het is lachwekkend. Enige consequentie mogen we toch eisen?

Een systeem van twee liften, waarbij één het niveau van de stallingen, opperhof en de eerste bovenzaal aandoet, en een tweede het 10de-eeuwse niveau (kelder), eerste bovenzaal, tweede bovenzaal en dak, dient volgens ons onderzocht te worden. Daar kan men niet luchthartig omheen.

Ook wordt niet onderzocht of niet in de stallingen alle geplande functies van een extern paviljoen een plek kunnen vinden. Dit is een afgesloten ruimte die men perfect tocht dicht kan maken en op temperatuur houden.

Wij blijven ons verzetten tegen een extern paviljoen dat de beeldwaarde én de ondergrond verstoort. Tegelijk wensen wij het groen maximaal te behouden.

Voor het bijkomend onderzoek maakte het ontwerpteam een goedgekeurde offerte op van 119.160,80 EUR inclusief BTW. Op zich zou het misschien nog kunnen, ware het niet dat er ook een schadevergoeding

¹ 2021_CBS_05971 - Overheidsopdracht van diensten - Studieopdracht voor een nieuwe bezoekersinfrastructuur, voor architecturale ingrepen en de omgevingsaanleg om de kwaliteit van de toeristische beleving te versterken, en voor de restauratie van een aantal ruimtes in het Gravensteen te Gent - BOU/2018/050-ID4580 - Onderzoek naar een alternatieve positie van het paviljoen Gravensteen

² 2021_CBS_05915 - Overheidsopdracht van diensten - Studieopdracht voor een nieuwe bezoekersinfrastructuur, voor architecturale ingrepen en de omgevingsaanleg om de kwaliteit van de toeristische beleving te versterken, en voor de restauratie van een aantal ruimtes in het Gravensteen te Gent - BOU/2018/050-ID 4580 - Aanvullende diensten tijdelijke tentoonstelling in de stallingen

³ <https://ebesluitvorming.gent.be/zittingen/21.0518.2882.7048>

van 5% van het totale ereloon is voorzien. Dat is een smak geld: 44.802,00 EUR inclusief BTW “voor het onderbreken van de huidige fase en de daarmee gepaarde herschikking van het personeel en nood tot consolidatie van de huidige stand van zaken.” Het ontwerpteam krijgt dus een bijkomende opdracht met billijke vergoeding en daarbovenop een cadeautje. Zijn het niet dezelfde architecten – vertrouwd met het dossier – die het bijkomend onderzoek zullen doen?

Van het alternatief op basis van de adviezen van de SBM zullen fotorealistische beelden gemaakt worden tegen een kostprijs van 10.000,00 EUR, dit om de burger warm te maken.

Ook lezen wij “Na het uitvoeren van het aanvullende onderzoek volgt een adviesronde met alle betrokken diensten, met besprekingen en eventuele bijsturing van het voorstel. De kosten die hiermee gepaard gaan zullen worden uitgevoerd in gekende regietarieven. De omvang valt niet exact in te schatten, maar wordt momenteel geraamd op 30.000,00 EUR inclusief BTW.” Hoe komt men aan dat reusachtige bedrag? En nergens lezen wij dat men de actiegroepen hierbij zal betrekken. Kennelijk vindt men het welletjes met die participatie.

De totale kostprijs van dit besluit komt neer op 203.962,80 EUR

Het tweede besluit is zo mogelijk nog merkwaardiger. Wij lezen “Vanuit het stadsbestuur is enige tijd geleden aan het ontwerpteam de vraag gesteld om hun visie op het Gravensteen te verduidelijken aan de bevolking en de bewoners van de stad. De stad wil hierover een tijdelijke tentoonstelling in het Gravensteen met maquette, plannen en explainer video, die ook verder digitaal wordt verspreid op alle kanalen van de stad. Ondertussen vindt naar aanleiding van het overleg met de actiegroepen en het advies van de stadsbouwmeester nog bijkomend onderzoek plaats, maar dat wijzigt niets aan het voornemen om de tijdelijke opstelling van de uiteindelijke plannen te realiseren en het tentoonstellingconcept en de fysieke dragers of hardware ervan. De tentoonstelling zal in de stallingen worden opgesteld, omdat deze afzonderlijk en vrij toegankelijk kan zijn tijdens de openingsuren van het Gravensteen en heeft als doel de bevolking te informeren over het ontwerpproces en de plannen die voorliggen.”

De stad wil dus dat het ontwerpteam zijn werk kan promoten in een publieke ruimte van de stad, en de stad zal het ontwerpteam daartoe nog eens 87.089,75 EUR toestoppen. Blijkbaar faciliteert en betaalt de stad reclame van privéfirma's? De offerte kwam immers van 'de biograafen'⁴. Verderop lezen wij dat in 2021 hiervan reeds 47.855,50 EUR is ingeboekt, of 55% van het totale budget terwijl het bijkomend onderzoek lopende is en er momenteel een *Winter Wonderbar* in de stallingen gaande is. Wat rechtvaardigt deze vergoeding? Zal het ontwerpteam voorbereidend werk doen op basis van een nog niet bestaand alternatief? Zullen ze installaties plaatsen in een ruimte die niet beschikbaar is?

Er is dus al, de twee besluiten opgeteld, een bijkomende uitgave van 291.052,55 EUR, of bijna 35% van het oorspronkelijke gunningsbedrag en we staan nog geen stap verder.

Onlangs kwam het Gravensteen opnieuw in de media.⁵ Ditmaal omwille van het beleid van Historische Huizen Gent, belast met de exploitatie van het Gravensteen. Aanleiding was het 'Oosters Winterwonderkasteel' waarbij men het kasteel wil 'decoreren'. Mevr. Doreen Gaublomme, directeur Historische Huizen zegt: “Dit is geen tentoonstelling over de kruisvaarders, het is winterdecoratie. We kiezen elk jaar een thema, waaraan we dan de decoratie ophangen.” Om het met de woorden van haar voorganger dhr. Geert Van Doorne uit ons interview met hem te zeggen: “overal heb ik vastgesteld dat de eigenaars van kastelen het nodig vonden om hun kastelen te 'verleuken'. Bijvoorbeeld in het Muiderslot benoorden Amsterdam hebben ze de verleuking ver doorgevoerd. Het is een soort pretpark geworden, dat kasteel. Dat is nochtans een kasteel uit de XIVde eeuw, gebouwd door de graven van Holland, en in dat opzicht heel goed te vergelijken met het Gravensteen in Gent.” De manier waarop Historische Huizen die 'verleuking' doorvoert is bijzonder bedenkelijk.

Historica Tina De Gendt schreef het volgende: “Wie bedenkt dit in hemelsnaam??? Sterk staaltje oriëntalistisch, ahistorisch, racistisch en volledig ongepast misbruik van ons stedelijk erfgoed.” Ook de reactie van mediëvist Prof. Dr. Jan Dumolyn loog er niet om. “Dat is bijna Aladdin, maar zelfs bij Disney beelden ze vandaag zo geen stereotypen meer uit. Daarnaast past dit ook weer in de typische 'disneyficatie' die Historische Huizen consequent toepast: zoete verhaaltjes over de kruistochten van de Graven van Vlaanderen, dwaas, gemakkelijk, clichématig en zelfs licht racistisch, terwijl dat waarschijnlijk niet eens zo bedoeld is. Dit is echt niet meer van deze tijd, en bovendien is het een gemiste kans. Wat er nu gedaan is, is pijnlijk, en staat in schril contrast met het dekoloniatietraject van de stad. Het gaat niet over woke of politiek correct, wel over gezond verstand.” In die zin hebben de schepenen Watteeuw en Van Braeckvelt gelijk met hun bewering dat er niet aan disneyficatie wordt gedaan.⁶ Historische Huizen bewandelt immers een pad dat zelfs Disney tegenwoordig links laat liggen.

⁴ Bijlage aan besluit 2021_CBS_05915: 210621_biograafen_offerte_presentatieopstelling stallen_.pdf

⁵ Het Laatste Nieuws, *Rel over 'verheerlijking van kruistochten' in Gravensteen*: “En dat in de stad die zichzelf voorloper van de dekolonisatie noemt”, 9 december 2021 <https://www.hln.be/gent/rel-over-verheerlijking-van-kruistochten-in-gravensteen-en-dat-in-de-stad-die-zichzelf-voorloper-van-de-dekolonisatie-noemt-a66210f9/>

⁶ De Standaard, *Nee, Doornroosje komt niet in het Gravensteen wonen. Filip Watteeuw en Bram Van Braeckvelt plaatsen kanttekeningen bij de vermeende disneyficatie van Gent*. 15 februari 2021 https://www.standaard.be/cnt/dmf20210214_98061287

Professor Dumolyn ging nog even door: “Voor mij is dit eigenlijk de druppel. Wie hiervoor verantwoordelijk is bij Historische Huizen, is gewoon incompetent. Zo simpel is dat. Wat gaat dit geven in de nieuwe verhaallijn die voor het Gravensteen wordt ontwikkeld? Wij, academici, vinden dit triest. Er wordt niks gedaan met het potentieel dat dit kasteel heeft. Gent laat hier kansen liggen. De invulling van het Gravensteen moet door iemand anders gebeuren.” SOS Gravensteen sluit zich hier volledig bij aan.

Schepenen Tine Heyse en Sami Souguir lieten alvast verstaan *not amused* te zijn, en de campagne werd snel offline gehaald. Zo lieten ze respectievelijk verstaan dat dit *decoreren* van het kasteel “*het traject dat we rond de dekolonisering zijn gestart natuurlijk geen eer aandoet.*” en “*We gaan ervan uit dat ze bij Historische Huizen weten waarmee ze bezig zijn.*” SOS Gravensteen betwijfelt sterk of Historische Huizen inderdaad weet waarmee ze bezig zijn.

Het mag duidelijk zijn dat heel wat grondig scheef zit in dit dossier. Zegt iemand met gezond verstand dan niet beter: *tabula rasa*? Wat ons betreft dient men het Gravensteen onder curatele te plaatsen. Beginnend van een wit blad kan men dan – samen met de Gentenaars, omwonenden, onafhankelijke (internationale) experts en instanties – onderzoeken hoe de renovatie en exploitatie van het Gravensteen best worden aangepakt. Het Gravensteen verdient beter dan wat we tot nog toe te zien kregen.

Verontrust en waakzaam als wij zijn, blijven wij toch nog bereid tot overleg.

Met de meeste hoogachting,

Namens SOS Gravensteen,

Wouter Houtekamer
Voorzitter

Rudy De Sutter
Ondervoorzitter

Luc Beek
Secretaris

Philippe Flachet
Penningmeester

Marc Vanfraechem
Eindredacteur

Greet De Leenheer
Bestuurslid

Sophie Van Nieuwenhove
Bestuurslid

Alexander De Mol
Bestuurslid

Jacques Brouns
Bestuurslid